

Discussie over de rol van de waterschappen

Nemen waterschappen het voortouw bij gebiedsgericht breed waterbeheer of vinden ze dat in de praktijk toch te riskant? En hoe kijken Rijk, provincies en gemeenten aan tegen de waterschappen en omgekeerd? Management- en kennisbureau Balance verzorgde op 9 maart hierover een discussiebijeenkomst voor waterschappers in Maarssen.

De sprekers vonden het sowieso nuttig om vaker informeel met elkaar van gedachten te wisselen. Kleinschalige bijeenkomsten bieden daarvoor de beste gelegenheid, stelden Sybe Schaap, Lambert Verheijen en Jan Schrijen. Zij menen dat de uitvoering van plannen voor gebiedsgericht breed waterbeheer bevorderd kan worden door de inzet van mensen met een zekere mate van onafhankelijkheid, die gewerkt hebben bij verschillende overheden. Ook Henk van der Honing, domeinmanager Landelijk Gebied en Water van Balance, was het daarmee eens. Gezamenlijk waterbeleid maken en uitvoeren is nu eenmaal geen sinecure, stelde hij vast. "Waterschappen, Rijk, provincies en gemeenten drukken elk hun stempel op waterbeleid en waterbeheer in relatie met landelijke en stedelijke inrichtingsplannen."

Dat water heel veel verschillende verantwoordelijkheden en belanghebbenden kent, blijkt alleen al uit de talrijke contacten die de Unie van Waterschappen met het Rijk onderhoudt. Unievoorzitter Sybe Schaap: "Waterschappen hebben met de ministeries van Verkeer en Waterstaat, VROM, Financiën en LNV te maken. De contacten met deze ministeries verlopen niet op alle fronten altijd even soepel. Hadden we als Unie bij Verkeer en Waterstaat voorheen te maken met één aanspreekpunt, nu zijn dat er meerdere. Uitvoering en beleid zijn bij dit ministerie gescheiden en dat werkt een stuk minder efficiënt." Omdat waterschappen zowel beheerders als beleidsmakers zijn, moet voor de uitvoering gesproken worden met Rijks-waterstaat en voor beleidsmatige zaken met DG Water. Schaap: "En dan is er ook nog de Inspectie Waterbeheer. Al die verschillende contacten maakt het vrij complex en onoverzichtelijk."

VROM is een ander verhaal, vindt Schaap. "Op het gebied van de Kaderrichtlijn Water legt het ministerie alle verantwoordelijkheden bij de waterschappen. Het ministerie blijft op de achtergrond en lijkt te wil-

len zeggen: 'Waterschappen, zoeken jullie het zelf maar uit'. Ik ben van mening dat VROM op dit punt meer verantwoordelijkheid moet tonen." Eenzelfde attitude is waarneembaar bij de ruimtelijke ordening, aldus Schaap. "VROM ziet het liefst dat de waterschappen eerst zelf het waterprobleem oplossen, waarna het ministerie ruimtelijk kan gaan ordenen."

Het Ministerie van Financiën is een uitgesproken centralistisch ministerie en stelt regelmatig het waterschapsbelastingstelsel ter discussie, constateert Schaap. "Financiën wil niets liever dan zelf de heffingen van de waterschappen vaststellen. Ze is een fervent voorstander van een Waterschapsfonds. Het waterschapsbestel is een onderwerp dat steeds weer op de agenda wordt geplaatst. Hierbij speelt overigens ook de bemoeienis van het Ministerie van Buitenlandse Zaken een rol."

"Met LNV groeit de laatste tijd het partnershipgevoel. Dat vind ik heel positief. We trekken steeds vaker samen op. Het samen zoeken naar oplossingen maakt de samenwerking uitermate prettig. Dat gebeurt onder meer bij de kwestie van de Vogel- en Habitatrichtlijn en bij de uitvoering van maatregelen in het kader van het Investeringsbudget Landelijk Gebied."

Lambert Verheijen, dijkgraaf van Waterschap Aa en Maas en lange tijd water- en milieudeputeerde van de Provincie Noord-Brabant, signaleert een bestuurlijk dilemma in de relatie tussen provincies en waterschappen: "Het gaat erom of waterschappen een uitvoeringsinstantie of volwaardige bestuurslaag zijn. Wij hebben wel de ambitie om dat laatste te zijn, maar de realiteit gebiedt mij te zeggen dat we nog niet op dat volwaardige niveau zitten."

Zijn waterschappen nu bestuurlijk volwaardige entiteiten of lopen zij aan de hand van de provincie? Op die vraag, of beter gezegd dat dilemma, spits het beeld dat provincies van waterschappen hebben zich toe. Hierdoor is de interactie tussen provincies en waterschappen vaak een complex krachtenveld, waardoor gebiedsgerichte inrichtingsplannen en waterbeheer niet zelden op gespannen voet met elkaar staan, constateert Verheijen.

Verheijen: "De verschuiving van waterbeheerorganisatie naar een overheid die actief is op het gebied van water/gebiedsrichting vraagt een gigantische, organisatorische ontwikkeling van de waterschappen. Niet alleen het kale waterketen- en watersysteembeheer is ons aandachtsgebied, maar ook de zorg voor water in het hele palet van landbouw, natuur, recreatie en stedelijke

ontwikkeling. Het blijkt nog erg moeilijk om dat nieuwe activiteitenpakket richting de provincies krachtig uit te dragen. Ik denk dat waterschappen daarvoor extra kennis en kwaliteit nodig hebben. Van onze medewerkers vraagt het dat zij nog integraler gaan denken en handelen en ook eerder in het proces open communiceren met burgers, ondernemers en hun organisaties."

Jan Schrijen was zeven jaar burgemeester van Venlo en daarvoor gedeputeerde in Limburg. Hij weet uit ervaring dat gemeenten vaak een onjuist beeld van de waterschappen hebben. In zijn huidige functie als voorzitter van het Waterschap Roer en Overmaas is het zijn bestuurlijke taak om misverstanden omtrent de waterschappen bij gemeenten weg te nemen. Schrijen noemde een aantal misverstanden die de beeldvorming bepalen. Eén daarvan is dat waterschappen hun eigen broek zouden ophouden en daarmee 'bevestigen' dat co-financiering niet nodig is. Maar het beeld dat waterschappen geld genoeg zouden hebben, is volkomen onjuist, aldus Schrijen. Ook de aanname dat gemeenten veel aandacht aan water besteden in het landelijke gebied is volgens hem een groot misverstand. Evenals het standpunt dat gemeenten met de realisering van de Basisinspanning Riolerings klaar zouden zijn met hun waterinspanning.

Om gemeenten intensiever te betrekken bij de wateropgave en de samenwerking te vergroten, heeft Roer en Overmaas gemeentelijke waterplannen gemaakt volgens een nieuwe aanpak. Schrijen: "Die waterplannen beperken zich tot urgente zaken, brengen stedelijke wateropgaven scherp in beeld, richten zich op realistische doelen en zijn sterk uitvoeringsgericht. Zo kunnen meerdere gemeenten een gezamenlijk, modulair waterplan opstellen. Het resultaat is schaalvoordeel en goedkoper en sneller werken. Maar het is ook een aanpak die andere eisen stelt aan de medewerkers. Zij moeten niet alleen hard werken en betrouwbaar zijn, maar ook creatief en grensverleggend." ◀

Verschijningsdata

De verschijningsdata en de data waarop kopij voor het betreffende nummer aangeleverd moet zijn, staan op een overzicht dat u kunt aanvragen bij de redactie: (010) 427 41 65. Daar is ook een handleiding op te vragen voor de artikelen in Platform.